

Borgarakríggj í Irak

Tað, sum fleiri politiskir eygleiðarar ávaraðu um fyrri Flógvakríggið, sær nú út til at gerast veruleiki. Í staðin fyrri at fáa tryggari viðurskipti í øllum økinum, er nú vandi fyrri, at Irak verður upployst og fullkomiliga syndrað av borgarakríggi.

Tíðindi ganga um veruligt borgarakríggj í Irak ella í hvussu er harðar bardagar í fleiri irakiskum býum. Í syðra partinum av landinum hevur verið upp-
reistur í seks býum móti Saddam Hussein og hansara monnum. Nógv fólk

skulu vera dripin, og teirra millum eisini sonur Saddam Hussein, sum var guvernørur í einum av bý-
unum.

Í Basra ræður kaos. Eingin tíðindamaður sleppur inn til býin, men fólk, sum koma úr býnum

og leita sær til tryggari stöð, siga, at talan er um veruligt borgarakríggj millum shia-muslimar og so Saddam Hussein trúgvvar hermenn og i-
búgvvar annars.

Tað, sum eftir er av tjóðarhirdini, roynir at forða fyrri meiri ófriði, men hetta tykist at vera ein næstan ómøgulig uppgáva.

Talan er um veruligan uppreistur millum teir mongu shia-muslimarnar, sum búgva í syðra partinum av Irak. Hesir telja meira enn 9 mill. fólk, meðan Sunni-muslimarnir bert telja umleið helvtina. Tað eru hesar seinnu, ið Saddam Hussein og hansara fólk hoyra til. Lika síðani Saddam Hussein kom til valdið fyrri meira enn 20 árum síðani, er hann farin fram við harðari hond móti allari Shiamuslimskari andstöðu. Nú Saddam Hussein hevur tapt kríggið móti teimum sameindu og hevur mist sínar bestu herdeildir og øll samskiptisskipanin er oyðiløgd, siggja shiamuslimar mogleikan at fáa hevnd yvir Saddam Hussein.

Fundamentalistar

Hetta eru teir sokallaðu fundamentalistarnir, sum hoyra til somu trúgv sum stýrið í Iran. Og tað eru nú teir, sum kunnu vera atvoldin til, at Irak verður bytt sundur í fleiri ríki. Og hetta er tað, sum fleiri eygleiðarar hava borið ótta fyrri og sum eisini teir sameindu hava stúrt fyrri. Tað er greitt, at teir vilja forða einum slikum útviklingi, hóast teir enn siga seg ikki vilja leggja seg út í innanhýsis irakisk viðurskipti.

Far vit so til norðurirak, eru kurdarnir har eisini farnir at gera um seg og brúka hetta góða høvið til at skapa Saddam Hussein trupulleikar. Eitt umboð fyrri kurdarnar segði við BBC í gjár, at teir hava liðið nóg mikið undir Saddam Hussein og at teir nú siggja mogleikan at sleppa av við Saddam Hussein. Spurningurin

um eitt kurdiskt ríki liggur teimum ikki fremst í huganum í løtuni, men tað snýr seg fyrst og fremst um at sleppa av við tann mest hataða av øllum millum kurdar, nevniliga Saddam Hussein. Kurdar hava ikki gloymt gassingina av eini kurdiskari landsbygd fyrri nokrum árum síðani, har meira enn 5000 menniskju, tey flestu kvinnur og børn, vóru dripin av kemisku vápnum hjá Saddam Hussein. Kurdarnir eru umleið 4 mill. í tali, ella umleið 25% av øllum íbúgvunum í Irak. Sunni-muslimar eru eisini umleið 4 mill.

Seinastu tíðindini úr Irak siga, at Saddam Hussein enn roynir at varðveita valdið og hevur sent herdeildir til Basra umframt at hann hevur givið tveimum av bestu herdeildum sínum í norðara parti av landinum boð um at koma til Bagdad, helst fyrri at verja Saddam Hussein, um veruligur ófriður skuldi tikið seg upp har eisini. Og okkurt er sum longu bendir á, at eisini í Bagdad eru nú mót-mælisgongur móti Saddam Hussein.

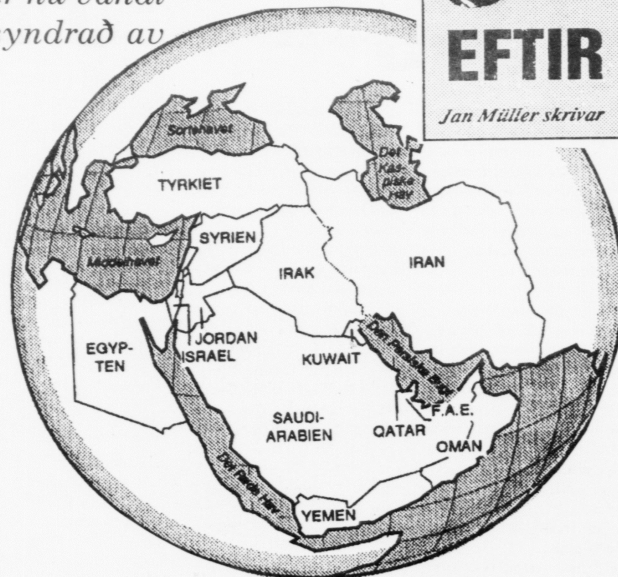
Krúttunna

Eygleiðarar vísa á, at staðan í Irak er meinelik einari krúttunnu. Enn er

landið undir valdinum hjá Saddam Hussein og so lögdi tað ljóðar, so er hann tann einasti, sum er førur fyrri at tryggja, at Irak ikki verður bytt upp í fleiri minni lond við Shia-muslimum fyrri sunnan og kurdum fyrri norðan. Men ikki nóg mikið við tí. Vandur er eisini fyrri, at grannalondini Sýrland, Turkaland og Iran fara at leggja upp og ognar sær sin part av «økuni», um so er at Saddam Hussein verður koyrdur frá og alt endar í einum ruðuleika.

Hetta var ikki tað, sum eitt nú amerikanarar stílaðu imóti, tá teir byrjaðu at tosa um eina nýggja skipan fyrri at miðeystur. Tað er tí eitt paradoks, at júst tann persónurin, sum USA og teir sameindu fyrri einhvønn pris vilja sleppa av við, er tann einasti, sum kann halda landinum saman. So leingi hann er við valdið, siggja eygleiðarar, megna teir ymsu trúar-bólkarnir og fólkaslögin í Irak ikki at syndrað landið sundur, men so skjótt hann er horvin, er eingin, sum kann stöðga einum oyðileggjandi og syndrandi borgarakríggi, sum hevur við sær, at Irak verður bytt upp í fleiri nýggj lond ella meginparturin av landinum verður at byta millum grannalondini.

UTTAN

EFTIR
Jan Müller skivur

Stórus meiriluti fyrri sjálvstýri

Ein stórus meiriluti av íbúgvunum í teimum báðum baltiskum londunum, Estlandi og Letlandi er fyrri, at londini gerast sjálvstýrandi tjóðir. Hetta var úrslitið av folkaatkvøðunum í teimum báðum londunum sunnudagin. Frammanundan hevur líknandi folkaatkvøða verið í Litavia við sama úrsliti.

Uppteljingin av atkvøðunum visir, at 73% av veljarunum í Letlandi svaraðu ja uppá spurningin: »Ynskja tygum eitt demokratiskt og sjálvstýrandi lettiskt tjóðveldi«. Luttøkan var næstan 90%.

Í grannalandinum Estlandi søgdu 77%, at tey ynskja eitt sjálvstøðugt Estland. Har vóru eisini umleið 90% av veljarunum á vali.

Fólkaatkvøðurnar eru vegleiðandi, men fáa stóran týdning fyrri framtíðina hjá hesum báðum londunum og tilknýti teirra til Sovjetsamveldið.

Í farna mánað var líknandi folkaatkvøða í Litavia, og har tóku ikki færri enn 90% av íbúgvunum undir við kravinum um sjálvstýri.

Úrslitini fyrri Estland og Letland eru serliga áhugaverd, tí har búgva nógvir russarar. Í Letlandi er umleið helvtin av teimum 2,7 mill. íbúgvunum russarar, og í Estlandi eru russarar umleið 40%

av teimum 1,6 mill. estunum.

Úrslitið visti, at tað eisini millum russararnar er meiriluti fyrri sjálvstýri. Hetta er nakað, sum gevur teimum stýrandi í Kreml nakað at hugsa um.

Stjórnarleiðarar í teimum báðum londunum siga eftir folkaatkvøðuna, at leiðslan í Moskva nú verður noyðd til at taka krøvini um sjálvstýri í størri álvara, tí valurslitini vísa, at tað er fólk, sum stendur aftan fyrri hetta krav og ikki nakað, sum stjórnirnar hava funnið uppá.

Ætlanin er annars at halda eina landsumfatandi folkaatkvøðu í øllum Sovjetsamveldinum tann 17. mars um ta nýggja samveldis-traktatina, sum Gorbátjov hevur lagt fram.

Men tey baltisku londini hava longu boðað frá, at tey fara at boykotta folkaatkvøðuna, og tað sama hava fleiri aðrar republikkir gjørt.

Eygleiðarar siga, at tað vóru eingi tekin til nakra kommunistiska mótstöðu ella ófrið í sambandi við folkaatkvøðurnar í Estlandi og Letlandi í vikuskiftinum. Hesum høvdu fleiri annars borið ótta fyrri, nú Gorbátjov hevur sagt, at hesar folkaatkvøðurnar eru ólóg-ligar.

Bíða

Tað er lítið, sum teir sameindu kunnu gera fyrri at stöðga bardøgnum í Irak. Teir siga so eisini, at teir fara ikki at leggja seg út í innanhýsis ósemjur í Irak, men eygleiðarar vilja vera við, at teir sameindu fyrr ella seinni kunnu bliva noyðd til at leggja upp í fyrri at tryggja stabilitetin í øllum økinum.

Amerikanarar eru alt annað enn fegnir um, at shiamuslimar skulu fáa ov stórt vald og bera ótta fyrri, at hetta kann koma at seta Iran í eina ov sterka stöðu. Tað er tætt samstarv millum shiamuslimar í Irak og so stýrið í Iran, sum er shiamuslimskt.

So lögdi tað ljóðar ynskja amerikanarar heldur ein Saddam Hussein við valdið í Irak, enn at landið verður syndrað og bytt upp í fleiri sjálvstýrandi øki. Tað fer á ongan hátt at skapa tann stabilitet í øllum økinum, sum ikki minst amerikanarar hava tosað so nóg um.

Men tað, sum USA og tess sameindu helst siggja er, at partar av herinum taka valdið og koyra Saddam Hussein frá. Spurningurin er so bara, um nakar er at taka við eftir Saddam Hussein.